

функцій з надання послуг, додаткові джерела фінансування своїх повноважень та вдосконалення методик бюджетного планування.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: за станом на 14.05. 2017 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Артус М.М. Бюджетна система України: навч. посіб. / М.М. Артус., Н.М. Хижа. – К.: Видавництво Європейського університету, 2015. – 220 с.
3. Шевчук Н.Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України / Н.Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 202-207.
4. Пиріг С.О. Забезпечення фінансовими ресурсами місцевих бюджетів в контексті сталого розвитку регіону / С.О. Пиріг, А.М. Ніколаєва // Економічний форум. Наук. ж-л. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2018. – №1. – 324 с. – С. 270-278.
5. Діагностика рівня бюджетного фінансування соціальної сфери регіону / І.М. Іщук // Економічний форум. Наук. ж-л. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2017. – №3. – 300 с. – С. 249-252.
6. Державні фінанси: Фінанси. Бюджетна система України. – Т. 1 [Текст] / [С.О. Булгакова, Л.І. Василенко, Л.В. Єрмошенко та ін.] – К.: «АВТ», 2004. – 400 с.

Рецензент д.е.н., професор Вахович І.М.

УДК 332.142.6

Поліщук Л.М., к.т.н., викладач

Луцький національний технічний університет

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ**

У статті проаналізовано основні теорії регіонального розвитку, на основі яких базується формування еколого-економічної політики в регіоні, що в свою чергу дозволить сформулювати методологічну основу реалізації мети регіональної політики, яка полягає у забезпеченні сталого розвитку територій.

Ключові слова: регіональний розвиток, теорія та концепція регіонального розвитку, регіональна політика, сталий розвиток.

Polishchuk L.

**CONCEPTUAL PRINCIPLES OF FORMATION
ECONOMIC AND ECONOMIC POLICY IN THE REGION**

The article analyzes the main theories of regional development, on the basis of which the formation of ecological-economic policy in the region is based, which in turn will allow to form a methodological basis for the realization of the goal of regional policy, which is to ensure the sustainable development of territories.

Key words: regional development, theory and concept of regional development, regional policy, sustainable development.

Полищук Л.Н.

**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ
ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ В РЕГИОНЕ**

В статье проанализированы основные теории регионального развития, на основе которых базируется формирование эколого-экономической политики в регионе, что в свою очередь позволит сформировать методологическую основу реализации цели региональной политики, которая заключается в обеспечении устойчивого развития территорий.

Ключевые слова: региональное развитие, теория и концепция регионального развития, региональная политика, устойчивое развитие.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасні наукові дослідження засвідчують, що постійні зміни які відбуваються в регіонах, потребують удосконалення системи, що

безпосередньо має вплив на регіональний розвиток. Таким чином, окреслюється проблема детального розгляду теорій і концепцій які відображають важливість факторів впливу на рівень розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у розвиток та дослідження регіональної політики зробили вітчизняні науковці, зокрема І. Р. Михасюк, Ю. В. Макогона, І. І. Лукінов, С.Г. Писаренко, В. К. Симоненко, З. С. Варналія, М. Г. Чумаченко, А. С. Філіпченко, та інші. У роботах та працях своїх вони роблять аналіз процесам розвитку територій, окреслюють напрямки та пріоритети розвитку регіональної економіки та досліджують фактори впливу на її формування.

Серед зарубіжних слід відзначити праці таких вчених, як А. Вебер, У. Ізард, Г. Мюрдаль, Ф. Перру, Й. Тюнен, А. Хіршман, Дж. Фрідмен, К. Уівер та інші вчені. Рекомендації та висновки цих вчених відображаються у практичному застосуванні під час розробки економічної політики країни.

Дослідження проблематики регіональної політики української держави, які спрямовували свої дослідження на сврорегіони України відображені в працях З. Бройде, С. Гакмана, Є. Кіша, І Студніковим та інших. Разом з цим, ряд аспектів цієї актуальної проблеми у теперішніх економічних умовах залишаються ще недостатньо вивченими і потребують більш глибоких досліджень.

Цілі статті. Метою даної статті є обґрунтування нових підходів у дослідженні еколого-економічної політики, пов'язаних з розширенням предмета дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Теоретичне знання формується на основі якісного опрацювання знання практичного і є результатом узагальнення та концептуалізації даних спостереження, накопиченого досвіду. Таке знання «повертає» практиці сутнісне уявлення про неї, озброює її методологічними порадами. Теорія здатна передбачати розвиток подій, сприяти розробленню перспективних напрямів «бажаного майбутнього», у т. ч. щодо формування еколого-економічної політики в регіонах України. Тому вважаємо за доцільне, проаналізувати основні теорії регіональної економіки, які займають свою визначену нішу у формуванні еколого-економічної політики регіону.

Теорія регіонального розвитку як основа всіх наступних теорій і концепцій щодо розвитку територій почала формуватись у другій половині ХХ ст. До того часу в більшості країн переважав галузевий підхід, який і визначав напрями державної регіональної політики. В основі цієї теорії лежать класичні, неокласичні та кейнсіанські підходи, які застосовували у світі для пошуку ефективних моделей регіонального розвитку починаючи з 50-х рр. «Їхні методологічні відмінності стосуються допоміжної і вимагаючої стратегій, де допомагаючий підхід регіонального розвитку може призвести до зашкоджуючих моделей, в той час як вимагаючий може призвести до моделей, оснований на економічних «імпульсах»» [2, с. 15].

Основними теоріями регіоналістики, положення є визначальними для формування еколого-економічної політики регіону, на нашу думку, є такі:

- **теорія розміщення** (І.Г.Фон Тюнена, А.Вебера, В.Крісталера, Б.Беррі, А. Льюша, Д.Сміта), одна з перших теорій регіонального розвитку. І.Г.Фон Тюнен в своїх дослідженнях обґрунтував концепцію побудови моделей розміщення сільського господарства концентричними колами навколо ринку збуту продукції [1]. Таким чином на його думку, найвищий прибуток можна було отримати завдяки вдалому розміщенню. Зважаючи на основні положення даної теорії, оптимальне розміщення осередків виробництва в регіоні, враховуючи низку факторів та умов (наявність кваліфікованого персоналу, матеріально-технічної бази, географічне розташування,

інфраструктурне забезпечення), дозволить забезпечити ефективне функціонування еколого-економічної політики в регіонах України. Ці положення теорій розміщення стануть базовими при оцінці розвитку еколого-економічної політики в регіонах України.

Принциповою відмінністю теорії А.Льоша і Д.Сміта від класичних теорій є усвідомлення неможливості створення загальної теорії розміщення промислового виробництва, здатної забезпечити його оптимізацію. Відповідно, вибір місця для підстави виробництва здійснюється приватними підприємцями завжди суб'єктивно. Критерієм оптимальності розміщення є максимізація чистого прибутку. При цьому неокласичні теорії, так само як і класичні, мали справу з окремими промисловими підприємствами. На цьому етапі розвитку штандортних теорій відбувалося також розширення числа факторів, що враховуються при виборі місця розміщення підприємств. А.Льош вважав за необхідне брати до уваги податкову систему, державні кордони, технічний прогрес. Д. Сміт – проблеми навколишнього середовища, Б. М. Зімін – фактор інерції розміщення – вплив старих потужностей на розміщення нових. Зауважимо, що розвиток статичних теорій продовжується аж до теперішнього часу, в основному у напрямі розширення числа факторів, що враховуються при виборі місця розміщення підприємств. Підхід до проблеми оптимізації розміщення в таких компаніях міняється кардинальним чином;

- **теорія «центр периферія»** (Дж.Фрідман), яка передбачала мінімальне втручання держави в економіку регіонів. Згідно цієї теорії зниження міжрегіональних балансів більше не розглядалося як першочергове завдання держави, а пропонувалась підтримка окремих, пріоритетних для економіки регіонів, що згодом мали стати своєрідним локомотивом для інших. Постійне домінування центру над периферією забезпечується постійною інноваційною діяльністю: у центрі найбільш інтенсивні контакти, доступ до інформації, ресурсів тощо [3]. Ми вважаємо, що саме децентралізація влади, а також проведення адмінреформи та зростання бюджетної самостійності громад є оптимальним варіантом для розвитку еколого-економічної політики в регіонах України, що в сою чергу призведе до стимулювання та подальшого вдосконалення інших сфер діяльності, що в наступному етапі дозволить в більшій мірі наповнити державний бюджету країни;

- **теорія полюсів зростання** (Ф.Перру, Ж.Будвіль, Х.Лаусен, П.Потьє). Представники цієї теорії обґрунтували галузі виробництва за тенденціями їх розвитку, виокремивши ті з них, які розвиваються досить низькими темпами, та ті галузі, що дають поштовх розвитку іншим [4]. На шляху створення полюсів зростання в Україні існують такі основні проблеми як відсутність державних стратегій довгострокового еколого-економічного розвитку. На нашу думку, Україна все ще володіє значним науково-технічним потенціалом, проте відсутність чіткої стратегії його використання та розвитку призводить до зростання розриву між наукою і виробництвом, безсистемного та неефективного використання коштів, спрямованих на фінансування науково-технічної діяльності, низьких показників комерціалізації інновацій. Ми вважаємо, що необхідно проаналізувати шляхи формування полюсів зростання в Україні для розвитку та вдосконалення еколого-економічної політики регіону як високоприбуткового сектору економіки.

Розкриття полюсів розвитку та створення центрів росту є надзвичайно перспективними для української економіки. Можливість проектування полюсів, а тим паче центрів росту у масштабах регіональної економіки, не тільки існує, а й доведена у світовій практиці в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку. Використання цього досвіду в Україні є надзвичайно актуальним, і подальші

дослідження у цьому напрямі передбачають розробку та введення дієвих інструментів створення та підтримки функціонування полюсів розвитку української економіки;

- **теорія дифузії нововведень** (Т.Хагерстранд, Г.Мюрдаль). На думку Т. Хагерстранда, дифузія інновацій відбувається у відповідності зі сформованою системою міст, згідно з їх ієрархії, тобто від найбільших метрополітенських центрів до провінційним населеним пунктам. Причому рух до периферійних районів інновацій від великих міст йде через середні, а потім малі міста.

Еколого-економічні аспекти вивчення дифузії нововведень полягають у виявленні закономірності цього процесу в еколого-економічних територіальних системах. Дифузія нововведень розглядається і як наслідок процесу територіальної концентрації. Сутність процесу полягає в тому, що нововведення, як правило, ведуть до зміни і розвитку окремих районів, а в кінцевому рахунку і країни в цілому. Це пов'язано з науково-технічним прогресом так, як роль нововведень особливо значуща в еколого-економічному перебудуванні районів. Процес здійснюється через функціонування і зміну району. Різні види нововведень, переплітаючись і вступаючи у відносини між собою, в кінцевому рахунку призводять до змін, а останні - до розвитку. Звідси випливає, що нововведення є важелем зміни і розвитку як суспільства в цілому, так і окремих його регіонів.

Нововведення, як правило, посилюють регіональні відмінності, при цьому вони можуть надавати як негативний, так і позитивний вплив на розвиток регіонів. Це положення має бути визначальним при розробці концепції нововведень в еколого-економічній політиці регіону.

Отже, згідно з теоріями Т.Хагерстранда і Г.Мюрдаля створення сприятливих умов для інноваційного розвитку менш розвинених регіонів є основним принципом регіонального розвитку, а основним чинником – нововведення [5];

- **теорія геомаркетингу** (А.Шоу, Л.Уелд, Дж.Хоуард, Е.Маккарті, А. Корбін). Дослідження спільного впливу просторових характеристик попиту і пропозиції споживчих товарів і послуг отримали подальший розвиток в концепції геомаркетингу В рамках даного підходу досліджуються територіальні характеристики ринків, проводиться географічна сегментація ринків, вивчаються залежності ринкової поведінки покупців від регіональних чинників. Регіональний ринок розглядається з позиції визначення розмірів ринкових зон і територіальних характеристик попиту і пропозиції товарів і послуг.

Виділяють два основні напрями досліджень в концепції геомаркетингу. Перший підхід розглядає регіональний ринок з погляду реалізації продукції однієї фірми і формування нового попиту на товари і послуги. Основи цього підходу були сформовані американськими економістами А.Шоу і Л.Уелдом, які обґрунтували необхідність створення комплексу фірм, що займаються просуванням продукції фірми на ринок [8; 9]. Другий підхід досліджує регіональні ринки на макрорівні, вивчає загально-регіональні системи попиту і пропозиції з метою регіонального планування і прогнозування.

Отже, проведені дослідження еволюції наукової думки щодо регіонального розвитку дає змогу виділити основні теорії і концепції, провести їх систематизацію та визначити основні положення для формування концептуальних засад регіональної еколого-економічної політики (Рис.1).

Рис. 1. Аналіз теорій регіонального розвитку.

*розроблено автором.

Висновки. Наведені вище теорії є невід'ємною частиною формування концептуальних засад регіональної еколого-економічної політики. Основні їх положення, вважаємо за доцільне враховувати у формуванні ефективних напрямків розвитку регіональної еколого-економічної політики.

Таким чином, основними елементами формування та розвитку регіональної еколого-економічної політики в першу чергу є: розвинена інфраструктура, екологічно чисті території, високий рівень туристичного обслуговування та ін.

Крім того, еколого-економічна політика повинна розвиватися на засадах збереження та відтворення природних систем, підтримки їх життєздатності та функціональності, раціонального рекреаційного природокористування і доступності цінних рекреаційних ресурсів нині та в майбутньому, що забезпечить умови поліпшення якості життя та здоров'я населення країни, зростання його благополуччя, екологічної та економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. посібн. для сам ост. вивч. дисц. / С.І. Дорогунцов, Ю.І. Пітюренко, Я.Б. Олійник та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 364 с.
2. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України ; за ред. С. Максименка / Київ. центр Ін-ту Схід-Захід. – К.: Логос, 2000. – 171 с.
3. Герасимчук З.В., Циганюк Н.Є. Логістична рекреаційна система регіонів України: основи формування та розвитку: Монографія / З.В. Герасимчук, Н.Є. Циганюк. – Луцьк, 2014 – С.14
4. Ларіна Р.Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем: Дис. док. ек. наук / Р.Р. Ларіна. – Донецьк, 2005.
5. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: Монографія / Герасимчук З.В. – Луцьк, 2014. – С.62.
6. Hagerstrand T. Innovation diffusion as a spatial process \ T. Hagerstrand. – Chicago, University of Chicago Press, 1967.
7. Матвійчук Л. Раціоналізація використання та охорони туристичних ресурсів: діагностика та механізм забезпечення: Монографія / Л. Матвійчук. – Луцьк: Волиньполіграф, 2011. 340 с.
8. Show A. An Approach to Business Problem / A. Show. – Cambridge, 1916.
9. Weld L. Marketing Functions and Marketing Organization / L. Weld // American Economic Review, June 1917.

Рецензент д.е.н., професор Шубалий О.М.